



сайт:  
putrobedy.ru

# ШКУЛ САССИ

Проект авторё –  
Светлана Чикмякова.

Сәмах – Мән Явәшри вәтам школ ачисене



## Космоса тәпчәс килет



Кәши түпә. Тәңчә усләхә. Сәлтәрсем. Мана сав тери кәсәклантара сә вәсем. Саванла эпә шулти «Самрәк космонавт» кружока сүрәтлән. Ана А.В.Павлова ертсә пырат. Вәл пите кә-мәллә, пирәнне ялан сәпәйлә каласәт. Кру-жокра интереслән. Кәши занятичә тенә пекех пәчәк сәнавсем, тәңчәсем ирттерәтләр. Пә-нетәсен, сәлтәрсен макәчәсенә те хамәр алә-па хатәрләтләр, сывләшра вәсәкән сәленсе-не те әсталатләр. Каярахла хамәрән әсәемпе районти, республикари, Рәсәй шайәнчи кон-курсене хушанса сәңтерәтләр. А.Николаев, Ю.Гарин, В.Терешкова пул-тарула хәсенә тәңчәтләр, наука практика конференциясәне, вулвәсенә хушанатләр. Аста анчах пулса курман-ши эпир: Шуршәлта, Сәрпүре, Сама-рәра тата ытти сәрте. Конкурсеңнен нихәсан та пуш аләпа таврәнман, яла-нах темисәшәр грамота-диплом илсе килнә.

Сәк кружока сәвә сырас әсталәха та туптатләр.

Никита ПЕТРОВ, 9-мәш класс.

## Упрар тәван чәлхемәре!



Тәван чәлхем! Хаяр та сәпәс, аса сәпни те чәв чәкәс. Санпа кәна сын шуллә эпә, тәлеллә эпә санпа сәс, – шәр-сәланә пирән ентеш-позт А. Воро-бьев пәр сәвиничә. Сәпла, кашни сыннан Тәван сәршывә, юратнә кәтәсә пур. Кәшиних унта хәйән чәлхиле каласәт. Манән тәван чәлхә – чәвәш чәлхи. Мән тери пуян та сәпәс вәл!

«Халәхән әс-тәнәпә унан пәтәм тәңчәкурәмнә тәван чәлхә чун пар-рат. Унсәр чән-чән пәлү сук», – тенә И.Я.Яковлев. Чәвәш халәхә мән

авалтан сәмрәк әрвә хәйән чәлхи-не юратма, хисәплеме ахәлтен вәрентән. Тәван чәлхәрен эпир мән пәчәкән әс-тән илсе үсәтләр.

Мән Явәш шуләнчә пире тәван чәлхәне хисәплеме вәрентәс ситә-нтерәсә. Уйрәмах ку енәпә манән юратнә учитель И.Н.Моисеева хас-тар әсләт. Эпә унан урокәсенә чә-тәмсәррән кәтәтлән. Мәншән тәсән тәван чәлхәне пите юрататлән. Ири-на Николаевна пәтәм чун-чәрипә ачасәне тарән пәлү пама тәрәшәт. Вәл хавхалантарнипә эпир тәрлә ак-циосәне, олимпиадәсенә, викторина-сенә хушанатләр. Унан урокәсем те пите кәсәклә иртәсә. Эпә ана ыра кәмәлшән, тәрәшуләхәшән, вәш-ватләхәшән пите хисәпләтлән.

Хамәрән тәван чәлхәне юрат-ма, хисәплеме пәлмәллә. Чәвәш чәлхин вәйә кунран кунах үсә пи-тәр, аталантәр. Пирәнте, сәмрәк-сәнчә, унан пуласләхә. Упрар тә-ван чәлхемәре!

Ангелина БЫКОВА, 7-мәш класс.

## Манән пәчәк тус

Эпә пәчәк чухнәх, хам асәвәсса, кушак сури сәңчән әмәтләнәтлән. Аттепә анне ана киле илсе килмә ирәк памастчәс.

Тинхә чи сүтә әмәт түлчә, мана кукамай пәчәк, хитре кушак сури парнеләрә. Вәл хәрләрәх сарә тәслә. Кәйри урисем унан шура, күсә симиә. Кушак сури пите вә-вар. Ана мәнлә ят паруси сәңчән нумайчән шу-хәшларәм. Шыраса тупрәм – Басик ят хутәм.

Басик – лара-тәра пәлмән кушак сури. Стена тәрәхә ним мар сикә-сикә вәллама пул-тарат. Эпә шулта тухса кәйсән тунсәхләт, таврәнәсса чәтәмсәррән кәтәт. Урок тумә пусласән кушак сури ман сәңе тимлән пәхса ларат, кансәрлемәст.

Мана чәрчунсәне юратма вәрентәшән пәррәмәш учителә, О.А.Ива-нова, тав тәватлән.

Таня ТИМОФЕЕВА, 5-мәш класс.



## Пирән кукамай

Пирән кукамай, Светлана Владимировна Федорова, хәйән әмәрнә йәлтәх шуллә сәхәнтәрнә темә пулат. Унан әс стажә 30 султан та иртәт. Вәл Мән Явәш шуләнчә математика предметне вәрентәпә пәрлех директор сумән әбәсенә те пурнәсләса пынә. Мән чухлә ача-на әс-тән пәман-ши вәл?

Кукамай пите кәмәллә сын. Мәнукәсе-не яланах тарават кәтәсә илет. Пире валли унан кучәнәс кашиничәх хатәр, хәйән пат-не пырсән нихәсан та хәналамәсәр кәлар-са ямаст. Хәш чух тата, математика енәпә йывәрләх сиксе тухсан та, чәсрах кукамай патне чупатләр. Кунта та пулшәма хавас вәл пире. Эпир, мәнукәсем, кукама я пите юрататләр. Ана сәвәнәс күме шулта тәрәшә вәренәтләр.

Каролина ШАРИКОВА, 5-мәш класс.  
Динара ФЕДОРОВА, 6-мәш класс.



## Патриотсем пулма тәрәшатләр

Маншән школ вәл – хәйне майлә пысәк тәңчә. Кунта сәрма-вулама вәренәтләр, тус-култаш тупатләр, савәнәтләр, хурланатләр.

Эпир – 7-мәш класра вәренәкән-сәм – кадәтсем. Пирән класс пите туслә, пултаруллә. Район, респуб-лика шайәнчә иртәкән конкурсеңне, әмәртусәне час-часхә хушанатләр. Хавхалантарса пыракәсәм – атте-анне тата класс ертүси Т.В.Ивано-ва. Вәсем тәрәшәнипәх пире валли

чаплә кадәт костюмәсем сәләрәс.

Мән Явәш кадәчәсән сывәх тусә те пур – Эрик Васильевич Василь-ев. Вәл кадәтсән сул-йәрне усса пырат, яланах сәну-канаш парат. Савән пекех вәл тәрәшәнипә Мән Явәш шуләнчә Тәван сәршыв хушәлвәсән уавне кашни сулах чап-лән уявлатләр.

Кадәт пулма, унан тивәсә сәлте тәтса пәма сәмәлах мар. Апла пулин те эпир нихәсан та пуса

усмастләр. Уроксем хысәән строй-па утас пултарулаха тупатләр, ко-мандир хушәвәсенә итлесе тәрәс пурнәслама вәренәтләр. Сәв вәхәт-рах автомата вәхәтпа сүтсе пу-старассинә те алла илимә тәрәшатләр. Пәррәмәш пулшә парас хәнәху-сенә те сирәп пәлмәллә кадәтсән. Сәршывән чән-чән патриотсәсем пулма тәрәшатләр.

Таня РАКОВА, 7-мәш класс.

## Герой партти хушшине ларатләр

Эпир пәртәван Викторийәпа Валерия Митрофановасем. Пирән школ Федор Ивано-вич Ашмаров ячәпә хисәпләсә тәрат. Вәл Совет Союзән Геройә, пирән ентеш.



Федор Иванович Ашмарова сума суса кәсәлхи нарәс уйәхәнчә ун ячәпә шулта Герой партти усәлчә. Унта чи пәррәмәш ларма эпир тивәсәремә. Паллах, парта хушшине кәрсә ларичән пур ача, хәнасем, вәренәкәнсем умәнчә тупа турәм. Шулта лай-ах вәренне, әсрә те, вәйәра та, спортра та маттур пулма сәмах патәмәр.

Герой партти тәләнмәллә илемлә. Вәл сәмәстәслә. Ун сәңчә Ф.И.Ашмаровән сәнүкерчәкә пур. QR-код тәрәх Геройән тулли автобиография пәлмә пултаратләр, фронтри сәнүкерчәкәсенә пәхатләр. Сәкән пек Герой партти Вәрнар райончәнә пәррә сәс.

Эпир хамәр тивәсә сирәп тәтса пыратләр, тупа тунине ма-мәстләр, шулта «пилләк» палләпа сәс вәренәтләр. Сәв вәхәт-рах Герой парттинә те тирпәйлә тәтатләр, ана тасәтсах тәратләр. Герой партти хушшине ларма тәр килнәшән эпир савәнәтләр.

Виктория тата Валерия МИТРОФАНОВАСЕМ, 7-мәш класс.

## Әс сынна илем кәрет

Эпә Мән Явәш яләнчи пите туслә, тәрәшуллә сәмь-ре пурәнәтлән. Аттепә анне хәвәл тухичәнәх вәра-насәсә те әсә пикәнәсә. Пире те хәйсем пек пулма вәренәтләр.

Эпир кил хушәлхәңчә ене нумай усратләр. Вәсем пирән ултә пус. Мәнлә-ха ялта атте-анненә пулшәма-сәр? Эпә енәсенә пәхма пите юрататлән, вәсемпә хәш чух каласәтлән та. Мана вәсем әнланса итләнә пекех туйәнәт. Кәшиң хәйән кәмәлә. Акә, Марта 3 султа. Вәл хура тәслә, кәмәллә ене. Вәрәм мәйракаллә пул-сан та тәкәшмәст. Красула вара сәтлә ене. Вәл хәрлә тәслә. Хәйне күрәнтәкәнсенә тәкме юратат. Ене-сәм сәс мар, пәрушәсем те кәмәла каясә. Пәчәк чух-не еплә хитре-сәкә вәсем! Сәк чәрчунсәне юратнипәх манән пысәк әмәт суралчә. Усәс ситәнсән атте-анне пекех әста фермер пулас, мәйракаллә шултра вь-ләхсәне ерчәтәс киләт. Сәвна май эпә шулта та тәрәш-



са вәренәтлән. Тавах аттепә анненә чәрчунсәне юрат-ма вәренәтә үстәрнәшән.

Егор ВАСИЛЬЕВ, 5-мәш класс.

## Роботсәне юрататләр

Эпә пәчәк чухнәх роботсәмпе пите кәсәклан-натлән. Вәсем сәңчән мультфильмсәм кур-ма юрататлән. Сәвна пулах-и, тен, IT-Куб кру-жокне сәремә кәмәл тупәйчә. Эпә иккәмәш сул ентә кунта әс пухатлән, әсталәха тупа-тлән. Кружока мана кәсәклантаракани пите нумай. 6-мәш класра сәс вәренәтлән пулин те пәчәккән роботсәмпе әсәсә технологиә алла илсе пыратлән. Пултаруллә учительсәм ерт-се пынипә роботсәне те хамәрах пусатат-ләр, вәсенә хусанусем тумә вәренәтләр. Ку технологи сәмәлах мар. Апла пулин те мана ку әс кәмәла каят.

Кирилл ТИМОФЕЕВ, 6-мәш класс.



➡ 3-мәш стр.

## Сăмах – Вăрман Кипекри вăтам школ ачисене



## Паттăр ентешпе мăнасланса

**К**ивсұрт Енеше Совет Союзён Геройён Степан Илларионован музей-сурчө вырнасна. Ана ял халăхэ Тăван сёршыван Аслă вăрсинче ташманпа хăюллăн кёрешсе пусне хунă мухтавлă ентешне сума суса уснă.

Степан Илларионов 1941 сұлта хай ирёкёпе фронта тухса кайнă. 1-мёш Хёвёлансё Белорусси тата 1-мёш Прибалтика фронтёсенче нимёс фашисёсемпе сапăсна. Степан Илларионов 1944 сұлта Белорусси сёрне ирёке кăларассиён пынă хаяр сапăсура йывар аманат, 18 нимёс салтакне тёп тават.

Пирён ентеше паттăрлăх кăтарнăшăн Совет Союзён Геройён ятне вилнэ хысăн парасё. Ялти кварта Герой ятне сыраса гранитран Асăну чүлэ парасё.

Музейра вăрсă вăхăтёнчи унпа сыханă тёрлэ документсемпе экспонатёне курма пулат. Краёведени уйрăмё вăл пурăнă чухне килте уса курнă ёлёхи япаласемпе паллаштарат. Нумаях пулмасть эпир те Геройан музей-суртне ситосе куртамăр. Унта Ленинграда хутёленкенесе халалласа курав уснă май, Калинин хулинчи 210-мёш танк бригадинчен илосе килнэ экспонатсемпе паллаштарамăр. Ачасен кунта ёлёхи тата халхы пурнаса танлаштарма май пур.

**Николай АЛЕКСЕЕВ, 6-мёш класс.**

## Хамăра тёрёс тытасчё

**П**ирён класра «Терроризма хирёс кёрешеси – сивёх ыйтусен шутёнче» темăпа каласу иртрё.

Унта сак хăрушă пулăм мён патне илсе ситернине ситсе яврамăр.

Паянхи кун школсенче тата хушма пёлү

парақан учрежденисенче кашни объект тавра карта тытса саварнă. Унсăр пусне вёсенче видеосăнав, хурал, кантарла пропуск ыйркине сирёплетнэ.

Инкек кура курăнса килменнине пурте лайăх пёлетпёр. Саванпа та хăрушă лару-рара хамăра тёрёс тытма пёлмелле.

**Марина ДАНИЛОВА, 2-мёш класс.**

## Аслисене пулăшатăп

**А**нне мана «эсё манан пулăшаканăм» тесе чёнет. Ку вăл ахальтен мар.

Уроксем тунă хысăн яланах ана пулăшма тарашатăп. Атте Мухава ёсleme сёрет. Саванпа килти ёсleme ытларах аннен хулпуссий ёсинче. Вăл хушинне ёлэ васкасах пурнаслатăп. Сұлта пахчари сумкурака сумлатăп, утă пустаратăп,

кил хушинче чёпсене пăхатăп. Хёлле сил-тăмансем хысăн юр тасататăп. Хаман куленихи ёсleme манмăстăп. Кăши апат умён кашни кунах йăмăка усăлма илсе тухатăп.

Асаннене те пулăшатăп. Шыв витрисене тутлара паратăп, чăхсене тырă сапса ситеретп. Асанне уншăн питё хёлёртет. Мана яланах пусран шăлса тав тават.

**Егор ЕГОРОВ, 4-мёш класс.**

## Каникул асрах

**С**уллахи каникул чи вăрмми. Ун чухне санталăкё те ашă, таврара та илемлэ.

Пушă вăхăтра юлтасемпе чупса-выляса кантам, велосипедпа нумай ярăнтăм. Унсăр пусне аттепе аннене вай ситнэ таран пулăшас терём. Купăста, помидор шăварма пёрле тухрам. Сумкурак сумлама пулăшрам. Пиччепе, атте-аннене кёту пăхма та сёрерём.

Ешёл курака сулсан кёрелле тытса аслисемпе пёрле утă пустартăм. Аттепе аннене пулăшнăшăн ёлэ саванатăп.

**Мария ДАНИЛОВА, 4-мёш класс.**

## Иккёмёш кил

Шкул – пирёншён иккёмёш кил. Вăл пулмасан ачасем пёлү илеймесчё. Шкула управалла, унта тирпейлэ тата килти пек таса пулмалла. Эпир – 7-мёш класра вёренкенсем, Алина тата Снежана ятлă. Туслă пурăнатпăр. Пёлтёр эпир класра иккёмёш вёренчё. Касал йыш хушăнчё: пёр арын ача вёренме килчё. Малтанхи сұл клас ертўси Мария Александровна пулнă. Вăл технологиёе рисовани предметёсене вёрентрё. Мария Александровна пирён пултарулăха аталантарма тараширё. 6-мёш класра тёрлэ конуросене хастар хушăнтăмăр. Кашинчех палăрма, малти вырăнсене йышанма пултартамăр. Эпир тата сыхма, тёрлеме, сёлемпе питё юрататпăр.

**Снежана ВАСИЛЬЕВА, Алина АФАНАСЬЕВА.**

## Кушак

Пирён килте икё кушак пур. Вёсем Муркăпа Даша ятлă. Мурка хура-хăмăр тёслэ тата унăн майё патёнче шурă. Даша сарăпа шурă тёслэ, кусёсем – хăмăрпа симёс. Вёсем выляма юратасчё, урамра шăши тытасчё. Ёлэ хаман кушаксене питё юрататп.

**Татьяна ИВАНОВА, 4-мёш класс.**

## Персик

Манан юратнă тус пур. Вăл Персик ятлă йытă. Хай хăмăр тёслёскер, кусёсем симёс. Ана кашни кун тёрлэ апат ситеретп. Кас пулнччен Персикпа урамра усăлма тухатăп. Вăл шанăклă хутёлевчё, пире вара-хурахран сыхлат.

**Вероника ИВАНОВА, 3-мёш класс.**

## Шкул историйё пуян

**П**ирён школ епле йёркеленни ял-йыш астă-вăмёнче упранса юлнă. Шкул 1887 сұлта ёсleme тытаннă, Гурий Свёттуй ячёпе хисепленнэ. Шкул заведующийё М.Дмитриев священник, учителё Петр Семенович Семенов пулнă.

Палартмалла, Петр Семенович – паллă чёлхёсён, чăваш чёлхин грамматикине тата синтаксисне йёркелёкёнён Семен Петрович Горскин ашшэ. Пирвайхи школ шăпах та Петр Семенован килёнче вырнасна. 1909 сұлта ана чёнетсе улăштарнă, земство училищине уснă. Иртнэ ёмёрён 20-мёш сұлёсенче вёрену учрежденийё аталанса пынă. Ана колхоз самраке-сён школэ те тенэ. Саван пекхёсчё сұл, саксёр сұл вёренмелли учреждение те шутланнă. 1980 сұлта тытнă – вăтам школ. Халэ ачасем икё хулă кирлэч суртра пёлү пухасчё. Классем сұтă та хăтлă. Вёрену кабинетёсен пурлăх бази сирёл. Акă, информатика кабинетё хаватлă

компьютер техникиле пуянланнă. Спортзал, спортлошадка тёллэ юсав ёсёсем хысăн сёнелсе улшăнчэ. Вăрман Кипек школёнче хайсен тивёсене чун-чёререн пурнаслакан педагогсем вай хураччэ. Вёсем самрак арăва паха пёлупте тёрёс воспитани парас тесе ырми-ками тарашасчэ. Ачасем тёрлэ кружоксемпе сексисене кăмаллах сёресчэ.

Шкул хайён выпускникёсемпе тивёслипех манасланат. Ара, вёсем тёрлэ ёсре тарашса пысак ситёусем тунă. 1997 сұлта школтан вёренсе тухнă Людмила Вячеславовна Шоркина (Селистрова) И.Н.Ульянов ячёллэ университетра тимлет. Вăл математика методикин кафед-

рин доцентчэ, педагогика наукисен кандидатчэ. 40 ытла наука ёсёсен авторё.

Алексей Валериевич Григорьев Чăваш Республикин ёсleme министрэн заместителёнчэ тарашат. Унăн аппăшэ, Светлана Валериевна Чикмакова (Григорьева), районти «Сёнтёрү сүлэ» хасатан тёр редакторёнчэ вай хурат. Вениамин Иванович Иванов ёмёрёпе йёрке хуралён тытмёнче вай хунă, отставкари милици подполковникё, тёрлэ хасат-журналсен обществлă корреспондентчэ. Виктор Нестерович Нестеров ачасене физикăна вёрентнэ, хисеплэ таврарелёусэ. Арнольд Николаевич Карзаков пурнасене сывлăх сыхлавёпе сыхантарнă. Чăваш Республикин тава тивёслэ врачё. Шкул ытти ятлă-сумлă выпускниксемпе те манасланат.

**Светлана АНДРЕЕВА, 8-мёш класс.**



## Кёрхи бал

Акă, ытлан кёркунне те ситрё. Йывăссем хитре тум тарханчёс. Сумкама утнă чул сұсёсем чăштартатни илтёнет. Сак илемлэ вăхăтра шкулта кёрхи бал пулчэ. Ёлэ вăл куна питё кёртём, хуём тум тархантам. Хамар класка та тёрлэ тёслэ сұлсасемпе капарлатрамăр. Сётел сине тутлă апат-симёс хача-

тёрлесе лартрамăр. Ёлэ сырник пёсёртём, манан юлташ Карина вара – печени. Уявра вайёсем вылярăмăр, ташларăмăр, юрларăмăр. Классем хушинче амартусем те иртрёс.

**Инесса МИТРОФАНОВА, 2-мёш класс.**

Кёрхи бала эпир, иккёмёш класра вёренкенсем, тёллэн хатёрлентёмёр. Маларах кёркунне синчен савăсем, юрă-таш тарашсах вёрентёмёр. Сұтсанталăк парнисенчен илемлэ поделкасем асталарамăр. Тёрлёрён конкурсенне те хушантамăр. Пирён ушкан «Тумламсем (Капельки)», тепёр ушканё «Листопад» ятлăччэ. Вёсен те юрри-ташшисем аван пулчёс. Кёрхи уявра эпир иккёмёш выран йышантамăр.

**Арсений ШОРКИН, 2-мёш класс.**

## Уяв тёлне – концерт

Юпа уйăхён 5-мёшёнчэ юратнă вёренкенсене профессия уявёпе ашшан саламларамăр. Иртёнпех шкулта хавас кăмал хусаланчэ. Аслă классенчи ачасем сак кун учительсем пулчёс. Уроксем вёсленсен эпир вёренкенсене пёччё концертпа савантар-

тамăр, кашинех чечек сыхи парнелерёмёр. Концертта пирё мён вёрентинне, мён пёлнине, хамаран асталăха кăтартамăр. Пирён пултарулăх вёренкенсене питё килёшрё. Вёсем чунтан тав турёс.

**Марина ДАНИЛОВА, 2-мёш класс.**

## Пёлү тёнчи

**С**ёнэ вёрену сүлэ кăсал та хаваслă пуслани халё те асрах. Уяв педагогсене те, ачасене те сёкленуллэ кăмал-туям парнелерё.

Каникул вăхăтёнче кашни вёренкенех пёлү сурчёшён тунсахлама ёлёрнэ. Учителёсем вёрену сүлэ кăсал та асра юлтăр тесе ырми-ками тарашчэ.

Шкул директорё Анна Петровна Андреева сёнэ пёлупте ханăхăва аша хывмалли тата тепёр тапхăр тытанинне сирёлетрё. Пёлү тёнчине пирвайхи утам тавакан Наташа Афанасьева пёрремёш шанкарав пачэ. Ана тарханмёш класри Василий Павлов пулăшрё. Кăткăс пулсан та, пёлү тёнчи илёртүүлэ. Сёнэ вёрену сүлэ кăсаклă та паллă пулăмсемпе пур пултăрччэ.

**Дарья ГРИГОРЬЕВА, 8-мёш класс.**

## Рафаэль

**С**уралнă кун ячёпе атте мана тимёр шапа парнелерё. Ана Рафаэль ят патан.

Вăл пёччё-ха. Ытларах хайён аквариумёнчех ларат. Хаш чухне унтан каларатăп та, Рафаэль сётел тарăх ёрипен шават. Вăл интереслэ чёрчун. Хай умёнчи кăранташа е ручкăна ывăтат, сакна чи лайăх вайă тесе шутлат пулас. Ывăнсан Рафаэль сётел синчех, кёнекесем хушинчех, сыварса каят. Ана вара аквариума кусаратăп. Ёлэ тимёр шапапа выляма сав тери юрататп.

**Василиса ВАСИЛЬЕВА, 3-мёш класс.**